

BERGMAL

MÁLGAÐN FYRI SOSIALISTISKT UNGMANNAFELAG

Bláðstjóri: Ólavur Christiansen

Norðurlondini og NATO

TANN DANSKA VERJUDUBBINGIN Í FRAMTÍÐINI KANN FARA AT VERÐA EITT FELAGS NORÐURLANDSKT MÁL. IÐ HVUSSU ER STENDUR NOREGI Í SOMU STØÐU, SUM VIT Í 1969. TAÐ ER AT TAKA STØÐU TIL, UM VIT FRAM VEGIS SKULU VERA LIMUR Í NATO. HVØRIA STØÐU DANMARK OG NOREGI SO AVGERA AT TAKA, FER TAÐ AT ÁVIRKA UTTANVELTAÐU STØÐU SVØRIKIS. AÐRENN NATO BLEIV STOVNAÐ, SAMRÁÐDUST HESI LOND UM EINA FELAGS NORÐURLANDA VERJUSAMGONGU. SKULU VIT NÚ TAKA HESAR SAMRÁÐINGAR UPPAFTUR? ELLA HEVUR TANN NÝMOTANS VERJU-TEKNIKKURIN BROYTT VIÐURSKIFTINI SO MIKIÐ, AT LONDINI IKKI LONGUR KUNNU HAVA ÁHUGA FYRI EINI FELAGS VERJUSAMGONGU? »FRI UNGDOM« HEVUR TI SPURT FORMENNINAR FYRI TEY SOSIALISTISKU UNGMANNAFELÖGINI Í DANMAKK, NOREGI OG SVØRIKI UM TEIRRA STØÐU TIL MÁLH. FORMAÐURIN FYRI D.S.U. EJNER HOVGÅRD CHRISTIANSEN LEGGUR FYRI

Sum inngang í hesi debat mugu vit fyrst gera okkum greitt, at um NATO fullkomiliga upplýst í 1968 ella 1969, so verða praktisku viðurskiftini í Europa broytt rættiliga nógv. Hóast tað fer at verða stór ávirkan frá ikki at siga ágangur frá Sovjet og USA á hini londini um so verður, er tað kanska nakað djárvt at halda, at aðrar verjusamgongur fara at avloysa NATO ella Warsawasamgonguna. At fólk fara at ynskja tað, er kortini ongin ivi um.

Viðurskiftini millum eystur og vestur eru broytt so mikil, at tey seinastu árin, at onkur vil vera við, at NATO-samgongan átti at verið fornyggjað. Kortini siggja vit, at markil millum samgongurnar er tað sama í dag, sum í 1949. Hetta, saman við tí stóra politiska áganginum frá Sovjet var jú eisini tað, ið gjørdi, at NATO varð stovnað. Eg nevni hetta, tí eg haldi, at vit mugu hava í huga, at hóast Danmark ella kanska eisini Noregi ikki verða limir aftan á 1969, so nýtist hetta als ikki at fáa ávirkan á NATO-felagsskapin. Annars vil eg halda, at einasta grund fyri framvegis limaskapi er bert vegna grundirnar frá 1949.

Eg haldi, at danski javnaðarflokkurin gjørdi beint, tá ið hann var við uppá, at Danmark skuldi fara upp í NATO. Uttanríkispolitiska uppgáva okkara má kortini alla tíðina vera at styrkja S.T. í stríðnum fyri friði og frælsi, og hetta

haldi eg eisini er vert at hava í huga, tá vit hugsa um NATO. Vit skulu júst gjøgnum S.T. gera tað møguligt at fáa frið í heiminum utan NATO.

Teir, ið hava tjakast, um vit skulu melda okkum úr NATO — eisini teir, ið halda, at vit eiga at melda okkum úr í 1968 ella 1969 — viðganga, at limaskapur Danmarkar í NATO hevur gagnað landinum stórliga. Politiska støða okkara er vorðin nógv styrkt.

Spurningurin er, hvussu vit kunnu klára verju okkara, samtíðis sum vit tryggja okkum møguleikar til at hava eitt storri orð at siga, hvat ið viðvikur linna og friði í heimsviðurskiftinum. Hetta síðstnevnda er eftir minari uppfatan meira týðningarmikið nú enn tá ið NATO bleiv stovnað.

Persónliga eri eg ikki forur fyri at siga, hvussu vit frá 1968 ella 1969 og árin eftir tað fáa klárað herðubbingina. Var tað nú, ið vit skuldu tíkið stöðu, hevði eg valt framvegis at verið limur í NATO bæði av politiskum og økonomiskum grundum.

Hvat, ið viðvikur eini felags norðurlanda verjusamgongu sum alternativ, tá ið vit skulu avgera, um vit framvegis skulu vera limur í NATO ella ikki — vil eg minna á hesi try punktir:

1) at tað var tann danski javnaðarflokkurin eina mest og alt Danmark sum heild, ið vóru mest vónbrotin av samráðingunum um hetta í 1949.

2) at Danmark hevði allarhelst vilja góðtikið tað, ið hini bæði londini kundu verið blivandi samd um.

3) at tað var Noregi, sum bleiv ósamt við Svøríki, og tað var hetta, sum stóðaði samráðingunum.

Eg vildi ynskt, at samráðingarnar um eina norðurlanda verjusamgongu aftur vóru tiknar upp, og eg haldi eisini, at tey flestu ungu hava sama ynski.

Men kortini er ikki at dylja, at ívasamt er, um nakað kann fáast burtur úr hesum, vegna tað at áhugamálið og sjónarmiðið Noregis og Svøríkis eru ikki so nógv óðrvisi í dag, enn í 1949.

Lat meg enda við tí ynski, at vit, aðrenn avgerðin verður tikin, fáa eina vittevnandi og sakliga debat um trupulleikarnar við okkara verju- og trygðarpolitikki, og at vit lata henda spurningin verða tiknan upp í valstríðið til næsta fólkatingsval.

Ejner Hovgård Christiansen.

Formaðurin fyri felagsskapin av sosialistiskum ungmanna-felögum í Svøríki

Tage Erlander

Treytirnar fyri, at samráðingarnar um eina felags norðurlanda verjusamgongu aftur verða tiknar upp, eru sjálvandi, at Noregi og Danmark eru sinnáð til at fara úr NATO. Tí liggur eftir minari uppfatan íntitívið hjá hesum báðum londunum.

Frá svenskarí síðu varð nógv gjørt fyri at fáa í lag eina norð-

urlanda verjusamgongu, tá ið spurningurin var aktuallur síðst í 40unum. Ikki minst arbeiddi Erlander statsministari fyri at fáa eina loysn av norðurlanda verjuspurninginum. At samráðingarnar endaðu úrsitleysar var eitt vónbrot fyri okkum.

Tiverri hevur ósemja verið til stóran skaða fyri svensku verjudebattina. Ósemjan millum floksmenninar um verjuútreiðslurnar hevur upp á sín máta fingið teir at tagt um verjuspurningin. Tí er ikki lætt at siga nú, hvussu viljin og áhugin hovdu verið, um spurningurin um eina felags norðurlanda verjusamgongu aftur varð reistur.

Eín avgjörd treyt frá svenskarí síðu fyri eini norðurlanda verjusamgongu er, at Norðurlondini vera eitt uttanveltað landamráði.

Eitt uttanveltað landamráði í Norðurlondum krevur eftir minari uppfatan eina sterka verju.

Summi mál eru av stórum strategiskum áhuga, um ein kreppa skuldi komið millum stórveldini. Um vit hugsa okkum til, at norðurlondini blivu álopin, og at vit av einari ella aðrari grund ikki vóru nógv væl fyrireikaðir í lotuni, hevði tað verið ein kapping um at hersett lond okkara. Tað hevði verið tryggast at gjørt Norðurlondini til eitt slagumráði, um kríggj skuldi komið.

Persónliga haldi eg, at tað í dag hevði verið meira trupult at fingið í lag eina norðurlanda verjusamgongu, enn tað hevði verið síðst í 40unum. Men spurningurin er av so stórum týðningi, at samráðingar hava allstóran áhuga.

P. M. Dam um norðurlenska verjusamgongu

TÁ IÐ P. M. DAM VARÐ SPURDUR, UM HANN HELT, TAÐ VÓRU MØGULEIKAR FYRI AT FINGIÐ Í LAG EINA FELAGS NORÐURLANDA VERJUSAMGONGU Í 1969, TA IÐ NATO-SÁTTMÁLIN GONGUR ÚT, SO AT NORÐURLONDINI ÖLL HARVÍÐ KUNDU STÁÐÍÐ LIKA STERKT UTTANVELTAÐ SUM SVØRIKI Í DAG, SVARADE HANN:

Hasin spurningurin er torførur hjá mær og einum hvorum froying í at svara. Hugsunarliga skuldi tað borið best til hjá norðurlendingum at fylgst við einum verjubólki. Tað vónaði eisini í síni tíð menn sum Hedtoft sáli. Hann gjørdi eitt ovurstórt arbeiði fyri hesi samgongu, og sum eg havi skilt av tí, ið skrivað er, vóru allar hinir norðurlensku tjóðirnar av hesi ástannan; men tá ið til royndar kom, bar ikki til hjá svium og finnum — teir báðu ov nær Sovjet og eystanveldunum. Soleiðis reykt hin norðurlenska verjusamgongan. Um ein nýggj fer at eydnast er ivingsamt, ella velst ið hvussu er á, hvussu sviar og finnar meta stöðuna yvir fyri eystanveldunum. Átlandi er enn ov nógvur undirstreymur Sovjet og vesturheiminum millum, til at Svøríki kann hætta sær at fylgja hjartastöðu síni.

Tá ið henda samgonguroynd miseydnadist, hildu t. d. Hedtoft statsministari eins og norsk statsministarin og meirilutin í Danmark og Noregi, at tað bar ikki til at standa hvor sær leysur og minni ella betri dubbaðir; men hildu tað vera einasta hjarging móti tókupolitikkinum, at teir vóru fylktir við øðrum partinum og soleiðis ikki kundu verða náðaðir nú ein og so annar, eins og hendi við jaðaralondum Sovjet Estland, Letland og Litauen, og teir valdu tí so at fara inn í NATO, sum í sínum stovningar reglum er ein friðarsamgonga.

Stoðan hjá Svøríki er ein neyðstöða og hin tyngsta og hættestigasta, tí hon krevur eina

dubbing, ið er so mikil og stór, at lond sum Danmark og Noregi í lítuleika teirra ikki kunnu droyma um at vera nær náminnis so sterk hvørt sær einsamalt. Men um hin svenska dubbingin, sum er nógv ferð tyngri pr. íbúgva enn danska og norska verjudubbingin, vildu muna nakað, um russurin ella amerikamaðurin leyp á við veldugu krígskreftum sínum, er eitt loyndarmál, sum eg sjálvandi ikki dugi at gita.

Eitt er felags fyri allar norðurlendingar, at teir siga seg í rót og runni at vera pacifistar, og at tað seinasta teir vildu gjørt var at farið til dubbing, um ikki vandi fyri týning sum tjóðir og ríkir var so stórur, sum hann ásyniliga er í dag.

Og tað er eitt, sum altíð verður borið fram fyrst og fremst av norðmanni. Tað er, at hann ikki kann lita á orð og lyfti, tí sviin frá seinasta heimsorrustu brennir enn í hvørjari norskarí æðr.

So harmiligt tað er fyri ein norðurlending sum pacifistur, noyðist hann kortini at viðganga, at tað eru kreftir uppi, sum ikki virða hansara pacifismu, og so siga flestir: lívið er eittans og tað má verjast.

Undir hesum umstøðum er tað vist ilt hjá mær ella nokrum manni at siga, hvat ið verður í 1969, tí tað eri ikki eg ella nakar í norðurlondunum, sum flyta teir stóru leikurnar um tíð og lagnu hjá heiminum. Tað eru hesir leikir, sum verða at avgera, hvar ið menn finnaast í 1969.

(Í næsta Bergmál kemur svarið frá formanninum fyri felagsskapin av sosialistiskum ungmanna-felögum í Noregi.)

Bláðstjóraskifti

Hans Jørgensen er farin til Íslands, og kann tí ikki vera bláðstjóri longur. Sum bláðstjóri er nú settur Ólavur Christiansen.